

Muștruluiți și fără grijă?

Una dintre temele predilecte ale discursului socialist atunci când era vorba despre cultură se referea, ne amintim cu toții, la dificultățile de neînving pe care le întâmpina, în condițiile unei arte nesubvenționate de către statul-tătic, creația adevărată, experimentul, debutul, în sfârșit, tot ce nu este comercial. Legea junglei care domnește în capitalism, învățăm noi, transformă și cultura într-un spațiu al lui care-pe-care, într-o luptă unde pierde, întotdeauna, cel mai bun, cel care nu se vinde la tarabă. Adevărul este că o lecție repetată la nesfârșit ajunge a se întipări și în mintea celui mai refractar dintre elevi, astfel încât, în euforia noastră generală stârnită de abolirea cenzurii, de cucerirea mult doritei libertăți de expresie, a existat încă de la început – iar acum este mai puternică decât oricând – teama de a nu fi lăsați cu totul în voia soartei. Și dacă ne uităm la dificultățile cu care se confruntă acum instituțiile culturale din România, teama aceasta nu e deloc neîntemeiată. Așa încât ești tentat să recunoști măcar în

sinea ta: aici, cam aveau comuniștii dreptate. Oare? Și totuși: cum este cu putință ca în „jungla capitalistă”, în condițiile legii cererii și a ofertei, aplicată deopotrivă producției de cârnați și culturii, să se fi creat, de-a lungul anilor, și altceva decât artă de consum, să se fi produs cercetările artistice, experimentele care au determinat evoluții importante în viața spirituală a lumii? Să fi fost „rentabile” toate acestea? Să fi fost publicul „capitalist” atât de luminat încât să devină într-adevăr vandabil actul de cultură?

Un detaliu pe care nu-l cunoșteam noi stând pe genunchii protectori ai statului-tătic – muștruluiți și fără grijă – era acela că societatea (chiar nemultilateral dezvoltată) are obligații pe care și le asumă, pe care și le respectă, pe care nici o (vremelnică) putere politică nu-și permite să le nesocotească. Atâta numai că lucrurile sunt altfel arânduite. În Franța, de pildă, Ministerul Culturii nu „ține” pe toți cei ce au o diplomă în domeniu, dar subvenționează (și este o

obligație, nu un hatâr) proiectele (deci idei, nu ziduri) care se anunță interesante. Direct ori prin intermediul unor organisme create în acest scop. Integral ori parțial, sprijinului său adăugându-i-se acela al oficialității locale, al unor societăți, fundații ș.a.m.d. Și pentru fiecare posibilă cerere a „pieței” artistice există și oferta – sau ofertantul – de rigoare.

Într-o recentă călătorie la Paris, am fost interesată să aflu care este șansa autorului contemporan francez de a fi reprezentat; mai cu seamă a tânărului autor, al cărui nume, încă necunoscut ori prea puțin cunoscut, nu atrage publicul, deci nu poate fi „rentabil” pentru un teatru. Am constatat, spre plăcuta mea surpriză, că asemenea prezențe nu sunt rare pe afișul parizian de spectacol. Am văzut, de pildă, la Théâtre de Poche Montparnasse, piesa de debut a unui tânăr autor, Olivier Dutaillis, intitulată Oamenii mari. Din programul de sală am aflat că tânărul autor a beneficiat de o bursă a Fundației Beaumarchais pentru scrierea unei piese, de o „rezidență pentru comedie” oferită de Centrul Național al Literaturii Scenice, al cărei rezultat a fost scrierea unei alte piese, că este sprijinit de „Entr’Actes”, societate care se ocupă exact cu acest lucru – susținerea dramaturgiei naționale contemporane. Deocamdată, tânărul Olivier Dutaillis trebuie sprijinit, desigur, ca orice debutant. S-ar putea ca în curând sprijinul să devină inutil, numele autorului ajungând el însuși un argument important pentru public, deci și pentru producători. Așa cum se pare că a ajuns numele lui Xavier Durringer propus de același „Entr’Actes”, dramaturg și regizor foarte interesant, care făcea săli pline la teatrul „Treize” (teatru aparținând, evident, celui de-al 13-lea arondisment parizian) cu spectacolul său La Quille (cuvânt ce desemnează feteșul de lemn pe care, conform tradiției, tinerii francezi îl sculpează în timpul serviciului militar). Aceștia – Olivier Dutaillis și Xavier Durringer – sunt doar doi dintre numeroșii tineri (și nu numai tineri) autori francezi a căror creație este sprijinită, este posibilă grație societății citate. Care societate, la fel ca toate de acest tip, nu acordă pensii viagere, nu oferă ajutoare umanitare ci, dacă vrei, investește încredere. Și ceva mă face să cred că nu își alege „protejații” pentru că sunt finii directorului sau cuscii doamnei de la contabilitate. Dar asta este, desigur, cu totul și cu totul altă problema...

CRISTINA DUMITRESCU

